

הנחיות לקראת בחינות גיאוגרפיה ברמת גמר - 2 יח"ל מועד חורף תשפ"ב 2021/2022

משך הבחינה ל-2 יח"ל – שעתיים וחצי משך הבחינה של יחידה 1 יח"ל – שעה וחצי

טבלת פירוט מבנה ונושאי המבחן

מבנה מבחן האנסין - unseen – שימו לב לשינויים !!! שאלון במבנה צבירה – אין בחירה מחייבת משך הבחינה: שעה וחצי. מבנה השאלון ומפתח ההערכה ה unseen - כולל חמש שאלות. ניתן לענות על כל השאלות או על סעיפים מסוימים מתוך השאלות ואין חובה לענות על שאלה מספר 1 . חומר עזר מותר בשימוש: אטלס גאוגרפי כללי (אטלס אוניברסיטאי/ פרופ' ברוור או אטלס כרטא) במבחן חמש שאלות. לכל שאלה - 25 נקודות, סך הכול 125 נקודות. מותר לכם לענות על מספר שאלות וסעיפים כרצונכם, אך מקסימום הנקודות שתוכלו לצבור הוא 100 נקודות. בכל שאלה יש 3 -5 סעיפים ניתן לבחור לענות על מה שרוצים.	מבנה מבחן 2 יח"ל ארץ ישראל והמזרח התיכון שאלון במבנה צבירה - אין בחירה מחייבת משך הבחינה: שעתיים וחצי <u>מבנה השאלון ומפתח ההערכה</u> בשאלון זה ארבעה פרקים: פרק ראשון : המזרח התיכון – 4 שאלות 16 נקודות לכל שאלה במועד חורף תשפ"ב, ניתן לצבור עד 64 נקודות. פרק שני: ארץ ישראל - 4 שאלות 16 נקודות לכל שאלה במועד חורף תשפ"ב ניתן לצבור עד 64 נקודות. פרק שלישי: ארץ ישראל והמזרח התיכון – שאלות רב בררה (אמריקאיות) – 4 שאלות כל שאלה מקבלת 5 נקודות ניתן לענות על חלק מהשאלות או על כולן ולצבור עד 20 נקודות
--	--

יחידת האנסין כוללת חבל ארץ שלא נכלל בתכנית הלימודים יכול להיות מכול מדינה או חבל ארץ בעולם, למעט המדינות הגובלות עם ישראל – לבנון, סוריה, ירדן ומצרים. <u>נושאי השאלות יעסקו:</u> • <u>מיקום</u> וגבולות החבל, קווי אורך ורוחב. • <u>חלוקת החבל</u> ליחידות נוף ומאפייני יחידות הנוף. • <u>סוגי אקלים</u> – מאפיינים, תפוסת וגורמי היווצרות, השפעת האקלים על המרחב האנושי והפיזי. • <u>סוגי יישובים</u> – תפקוד ותפוסת, ערים ומדרג עירוני. • <u>כלכלה ורמת פיתוח</u>, אוצרות טבע, חקלאות, תעשייה, תחבורה, תיירות ומקורות אנרגיה. מדרש תמונה – ייתכן שיידרש ניתוח תמונה מתחומי הלימוד הרשומים מעלה.	<u>פרק רביעי: מזרח תיכון וארץ ישראל</u> – 6 מושגים כל מושג מקבל 4 נקודות ניתן לענות על כול או חלק מהמושגים. ניתן לצבור עד 24 נקודות. סה"כ ניתן לצבור במבחן – 172 נקודות אך הציון המרבי הוא 100 נקודות. <u>חומר עזר מותר בשימוש:</u> <u>אטלס גאוגרפי כללי (אטלס אוניברסיטאי / פרופ' ברוור או אטלס כרטא)</u> בחלק משאלות הבחינה ישובצו נספחים הכוללים מפות, דיאגרמות, קלימוגרפים, טבלת נתונים וכדומה.
--	--

<u>פרק שני – ארץ ישראל (עד 64 נקודות)</u> הפרק כולל ארבע שאלות. 16 נקודות לכל שאלה ניתן לצבור עד 64 נקודות. <u>מיקוד הנושאים למועד חורף תשפ"ב</u> איכות הסביבה – הגורמים לזיהום אוויר, מים, קרקע, נחלים, חופים, רעש והדרכים למניעתם. אוכלוסיית ישראל – מדדי אוכלוסייה בהם: ריבוי טבעי, פריון, תוחלת חיים, פירמידת גילים, שיעורי תמותה. השינויים באוכלוסיית ישראל על המגזרים השונים – בדווים, נוצרים, דרוזים ויהודים. המטרופולינים בישראל – ת"א, ירושלים, חיפה, באר שבע. מבנה המטרופולינים, בעיות התפתחות המטרופולינים בגלל מבנה פיזי, אופי האוכלוסייה, תפקוד כלכלי, בעיות תחבורה ונגישות כלכלת ישראל – מכלכלה מסורתית וכלכלה של חקלאות – כלכלת הייטק – הגורמים לשינויים בכלכלת ישראל, תפרוסת תעשיית ההייטק בישראל והגורמים לתפרוסת, חברות סטארטאפ חברות רב לאומיות.	<u>פרק ראשון – המזרח התיכון (עד 64 נקודות)</u> הפרק כולל ארבע שאלות. 16 נקודות לכל שאלה ניתן לצבור עד 64 נקודות. <u>מיקוד הנושאים למועד חורף תשפ"ב</u> המזרח התיכון כיחידה גאוגרפית - חשיבותו הגיאופוליטית של המזה"ת ("גשר" בין שלוש יבשות, אזור מעבר ימי ואווירי, שני שלישים מעתודות הנפט העולמיות מצויות בו) הבדלים פוליטיים בין המדינות, המצב הפוליטי בכל מדינה, סכסוכים והסכמי שלום. אקלים – אזורי / סוגי אקלים, תפרוסת וגורמי היווצרות, השפעת האקלים על המרחב האנושי והפיזי. מפות אקלים המזה"ת, קלימוגרפים מים – מקורות המים, גורמי המחסור במים, תוכניות לפיתוח בנושא המים, מפעלי מים (סכרים, מאגרים, תעלות). סכסוכי מים כמו מצרים ואתיופיה בעניין הנילוס הסכמים ושיתופי פעולה במזרח התיכון- הסכם ברצלונה לשימור הים התיכון. הסכמי אברהם ישראל למדינות המפרץ. הסכמי השלום בין ישראל לירדן ומצרים. תוכנית תעלת הימים כדרך לשיתוף פעולה אזורי. אפשרויות לשיתופי פעולה בין מדינות בתחומי תחבורה, כלכלה ותיירות
---	---

<u>פרק רביעי – ארץ ישראל והמזרח התיכון (עד 24 נקודות)</u> הגדרת מושגים מכלל נושאי המיקוד. שישה מושגים. לכל מושג 4 נקודות. ניתן לצבור עד 24 נקודות. בנק מושגים: גיאופוליטיקה, סכר אסאון, סכר אתא טורק, סכר טבקה, נהר בינלאומי, מפעלי מים בטורקיה - גאפ ובירדן תעלת העור, אקלים לסוגיו, מושגים מתחום אוכלוסייה – פריון, ריבוי טבעי וכד', הסכם ברצלונה, הסכם אברהם, תעלת הימים, ריאה ירוקה, שטח פתוח, פיתוח בר קיימה, NIMBY , אגד ערים, מטרופולין, סטארט אפ, חברה רב לאומית, סייבר, הון אנושי.	<u>פרק שלישי – המזרח התיכון וישראל</u> (עד 20 נקודות) שאלות רב בררה (אמריקאיות) – 4 שאלות (5 נקודות לשאלה) נושאי השאלות מתוך הנושאים שהופיעו בפרקים הראשון והשני. השאלות יישאלו בצורת שאלות רב ברירה.
---	--

--	--

הבהרת השינויים

- **שאלון בשיטת הצבירה** – ניתן לענות על כל שאלה, על סעיפים בתוך השאלה.
- **אין שאלות מחייבות** – בחירה חופשית של שאלות שלמות או סעיפי שאלות.

תכנון והערכות להוראה למידה

השינוי במבנה במבחן משפיע על תכנון הלמידה

על ארגון נושאי הלמידה, על מידת העמקה בתכנים, על מכלול שיקולי הדעת של המורה מה ללמד, במה להעמיק, ועל מה לוותר, או ללמד באופן מרפרף בלבד.

תכנון והערכות להוראה למידה

משמעות השינויים

1- תכנון הלמידה

השינוי במבנה במבחן משפיע על תכנון הלמידה כך :

ארגון נושאי הלמידה, מידת העמקה בתכנים, מכלול שיקולי הדעת של בחירת המורה מה ללמד, במה להעמיק, ועל מה לוותר, או ללמד באופן מרפרף בלבד.

2- השפעת השינוי על הלומדים

השינוי במבנה המבחן משפיע לטובה על התגובה הרגשית של הלומדים. מבנה מבחן כזה יש בו פחות לחץ, הלומדים עונים על שאלות התומכות בחוזקות שלהם כלומר, מה שהם יודעים ולא מה שהם לא יודעים, זה מקל הן על הביטחון העצמי והן על המסוגלות שלהם. במבנה מבחן כזה היכולת להצליח ולהשיג ציונים גבוהים גדולה בהרבה מהמבנה הקודם.

המלצות

- רצוי ללמד את שני הנושאים, גם את ארץ ישראל וגם את המזרח התיכון, רק בתכנון והערכות שונה.
- המבנה החדש מאפשר למורה להתעמק יותר בפרקים/נושאים שיבחר.
- מבנה מבחן הצבירה מזמן ומחייב את המורים ללמד ולאמן את הלומדים כיצד לבחור ולענות על שאלות, על סעיפי שאלות.
- יש לתכנן את הלמידה בהתאם ללוח הזמנים, מספר השעות העומדות להוראה- למידה.
- רצוי ללמד למידה רוחבית המאפשרת הקשרים בין נושאי הלמידה, מסייעת להבנה מעמיקה יותר של הנושא הנלמד, ומסייעת לצמצום זמן למידה.
- המורה יפעיל שיקולי דעת באילו נושאים לבחור על פי: נושאים רלוונטיים, נושאי ליבה של המקצוע, נושאים המעניינים יותר את הלומדים, נושאים רחבים ופתוחים המקושרים לנושאים נוספים.

חומרי עזר - יחידות לימוד להוראה למידה – לרשותכם!

יחידות לימוד להוראת ארץ ישראל ללומד ולמורה יש בנושאים הבאים: 1- ישראל- גבולות, 2- יחידות נוף בישראל, 3- מים בישראל,

4- ישראל- אקלים.

יחידות לימוד להוראת המזרח התיכון ללומד ולמורה יש בנושאים הבאים: 1- המזרח התיכון שמות וגבולות, 2- המזרח התיכון גבולות

ומאפיינים, 3- המזרח התיכון- חשיבות גיאופוליטית, 4- אקלים המזרח התיכון, 5- אוכלוסייה במזרח התיכון, 6- מים במזרח התיכון,

7- נפט במזרח התיכון.

טבלת פרקי ונושאי הלימוד לחורף תשפ"ב – מבנה צבירה

פרק ראשון נושאי לימוד - מזרח תיכון - 4 שאלות (16) נקודות לשאלה) (עד 64 נקודות לצבירה)	פרק שני נושאי לימוד - ארץ ישראל 4 שאלות (16 נקודות לשאלה) (עד 64 נקודות לצבירה)	נושאי לימוד פרקים שלישי ורביעי פרק שלישי – עד 20 נקודות פרק רביעי – עד 24 נקודות	פירוט נושאי לימוד לאנסיין 5 שאלות (25 נקודות לשאלה) (עד 125 נקודות לצבירה)
נושאים על פי המיקוד המזרח התיכון כיחידה גאוגרפית - חשיבותו הגיאופוליטית של המזה"ת ("גשר" בין שלוש יבשות, אזור מעבר ימי ואווירי, שני שלישים מעתודות הנפט העולמיות מצויות בו, הבדלים פוליטיים בין המדינות, המצב הפוליטי בכל מדינה, סכסוכים והסכמי שלום.	נושאים על פי המיקוד איכות הסביבה – הגורמים לזיהום אוויר, מים, קרקע, נחלים, חופים, רעש והדרכים למניעתם.	פרק שלישי – ארץ ישראל ומזרח תיכון (שתי שאלות ישראל, ושתי שאלות מזרח תיכון) 4 שאלות אמריקאיות סגורות 5 נקודות לשאלה (עד 20 נקודות לצבירה)	מיקום וגבולות החבל, קווי אורך ורוחב, חלוקת החבל ליחידות נוף, אקלים וסוגי אקלים – מאפיינים, תיפרוסת וגורמי היווצרות, השפעת האקלים על המרחב האנושי והפיסי,

סוגי יישובים – תיפקוד ותיפרוסת, ערים ומדרג עירוני. כלכלה ורמת פיתוח, אוצרות טבע, חקלאות, תעשייה, תחבורה, תיירות ומקורות אנרגיה. מדרש תמונה – ייתכן שיידרש ניתוח תמונה מתחומי הלימוד הרשומים מעלה.	פרק רביעי – מושגים ארץ ישראל ומזרח תיכון 6 מושגים – 4 נקודות למושג (עד 24 נקודות לצבירה) בנק מושגים: גיאופוליטיקה, סכר אסאון, סכר אתא טורק, סכר טבקה, נהר בינלאומי, מפעלי מים בטורקיה - גאפ ובירדן תעלת העור, אקלים לסוגיו, מושגים מתחום אוכלוסייה – פריזון, ריבוי טבעי וכד', הסכם ברצלונה, הסכם אברהם, תעלת הימים, ריאה ירוקה, שטח פתוח, פיתוח בר קיימה, NIMBY, אגד ערים, מטרופולין, סטארט אפ, חברה רב לאומית, סייבר, הון אנושי.	אוכלוסיית ישראל – מדדי אוכלוסייה בהם : ריבוי טבעי, פריזון, תוחלת חיים, פירמידת גילים, שיעורי תמותה. השינויים באוכלוסיית ישראל על המגזרים השונים – בדווים , נוצרים, דרוזים ויהודים.	אקלים – אזורי / סוגי אקלים, תפרוסת וגורמי היווצרות, השפעת האקלים על המרחב האנושי והפיזי. מפות אקלים המזה"ת, קלימוגרפים
--	---	--	---

		מים – מקורות המים, גורמי המחסור במים, תוכניות לפיתוח בנושא המים, מפעלי מים (סכרים, מאגרים, תעלות). סכסוכי מים כמו מצרים ואתיופיה בעניין הנילוס	המטרופולינים בישראל – ת"א, ירושלים, חיפה, באר שבע. מבנה המטרופולינים, בעיות התפתחות המטרופולינים בגלל מבנה פיזי, אופי האוכלוסייה, תפקוד כלכלי, בעיות תחבורה ונגישות
		הסכמים ושיתופי פעולה במזרח התיכון – הסכם ברצלונה לשימור הים התיכון. הסכמי אברהם ישראל למדינות המפרץ. הסכמי השלום בין ישראל לירדן ומצרים. תוכנית תעלת הימים כדרך לשיתוף פעולה אזורי. אפשרויות לשיתופי פעולה בין מדינות בתחומי תחבורה, כלכלה ותיירות	כלכלת ישראל – מכלכלה מסורתית וכלכלה של חקלאות – לכלכלת הייטק – הגורמים לשינויים בכלכלת ישראל, תפרוסת תעשיית ההייטק בישראל והגורמים לתפרוסת, חברות סטארטאפ חברות רב לאומיות.

--	--	--	--

הוראה- למידה רוחבית

הוראת אקלים המזרח התיכון + הרחבה יאפשר לענות על שאלת אקלים באנסין.

הוראת נושא כלכלה גלובלית בישראל + הרחבה יאפשר לענות על שאלת כלכלה ורמת פיתוח באנסין.

נושאים ממוקדים/רחבים יותר – לתכנון והערכות מול לוח זמנים.

המלצות לגבי ארץ ישראל: ללמד שלושה נושאים:

אוכלוסיית ישראל, כלכלת ישראל, איכות הסביבה בישראל.

לא ממליצה ללמד את נושא המטרופולינים בישראל.

המלצות לגבי המזרח התיכון: ללמד שלושה נושאים:

המזרח התיכון כיחידה גיאוגרפית, אקלים (יסייע מאוד גם למבחן האנסין), הסכמים ושיתופי פעולה.

לא ממליצה ללמד את נושא המים לעומק.

יועלו לאתר בקרוב!

סיכומים + שאלות מנחות בנושא: ישראל - איכות הסביבה בישראל, כלכלת ישראל.

סיכומים ושאלות מנחות בנושא: מזרח התיכון: הסכמים ושיתופי פעולה.

המלצות למורים – אגף לחינוך מבוגרים

א. מומלץ לאתר מידע וסיכומים חדשים הנמצאים באתרי האינטרנט. חומר רב מצוי באתרי המורים לגאוגרפיה באתר מט"ח.

ב. בהוראת המזרח התיכון מומלץ למורים להיעזר בספרם של ארנון סופר ודלית גרוס-לן – "גאוגרפיה של המזרח התיכון תמורות על סף המאה ה-21", "בהוצאת "עם עובד", 2001 (וואו בהוצאה החדשה, 2008).

ג. "ישראל במאה ה-21" בהוצאת מט"ח, 2009.

ד. אטלס חובה בכל השיעורים משנת הוצאה 2000 ואילך.

ה. אתר האגף לחינוך מבוגרים. בחינות

https://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/AdultEducation/HashlamatHaskala/Examz/Geography_new.htm